

PŘÍPRAVA KATALOGU PEČETÍ NA LISTINÁCH Z FONDU ARCHIV MĚSTA OLMOUC

KAREL MÜLLER – HANA SEICHTEROVÁ – JAN ŠTĚPÁN

Zpřístupňování sfragistického materiálu má sice v našich archivech dlouholetou tradici¹, avšak o skutečně intenzivním zaměření na tuto problematiku lze hovořit teprve od devadesátých let minulého století, kdy byly archivy postupně vybaveny výpočetní technikou a následně i potřebným softwarem. Program Pečetě² umožnil systematickou evidenci a popis pečeti a stál též na počátku našeho katalogu pečeti z fondu Archiv města Olomouc. Vladimír Spáčil, dlouholetý ředitel Státního okresního archivu Olomouc, v něm zpracoval alespoň základní soupis pečeti připojených k listinám zmíněného fondu, k nimž již předtím vydal tiskem moderní inventář.³

Naše práce na připravovaném katalogu začala jednak revizí původního Spáčilova soupisu, konvertovaného do programu Pečetě firmy Bach systems, jednak fyzickou prohlídkou veškerých pečeti připojených k listinám a jejich pracovním digitálním nasnímáním. Užívaný program poskytuje základní třídící a informační strukturu, možnost snadného vyhledávání a zajišťuje kontinuitu popisu. Pro přípravu tištěného katalogu jsme však museli zvolit jiná metodická východiska a poněkud odlišnou podobu záznamu. Na rozdíl od databáze Pečetě, která eviduje každý otisk jako samostatnou položku, se nám stal základem pro tvorbu jednotlivých záznamů konkrétní typář, byť v originále nedochovaný, ať se již ve fondu dochoval jen jediný jeho otisk, nebo otisků celá řada.⁴ Počet samostatných záznamů v katalogu bude tedy po jeho dokončení podstatně nižší než množství pečeti připojených k listinám katalogizovaného fondu (2528). Navíc byl vytvořen zjednodušený popis pečeti, který by vyhovoval základním požadavkům a vzhledem k velkému množství zkoumané materie bral rovněž v úvahu otázku textové náročnosti. Velký prostor byl dán pochopitelně pečeti mu obrazu, i když nebyly pominuty ani ostatní složky popisu pečeti. Každý záznam dostal následující strukturu:

Majitel pečeti:

Tvar pečeti:

Velikost:

Popis peč. obrazu:

Legenda pečeti:

Písmo:

¹ Přehledně naposledy o sfragistických sbírkách uložených nejen v archivech viz Severa, Michal – Petrus, Martin: Sfragistické sbírky u nás, péče o ně a možnosti jejich prezentace (centrální sbírky institucí, vybrané sbírky Liberecka, východních Čech a soukromé sbírky). Archivní časopis 64, 2014, s. 260–289.

² Hora, Josef – Růžek, Vladimír: Pečetě. Verze 1.0. Program pro evidenci a rešerše ze sfragistického materiálu (pečetě, pečetiidla, sbírkové odlitky). Praha 1996; Růžek, Vladimír: Pečetě. Diferenční příručka pro přechod programu Pečetě (AS MV ČR) do programu Pečetě (Bach systems, s. r. o.). Praha 2011.

³ Spáčil, Vladimír: Sběrka listin archivu města Olomouce 1261–1793. Inventář. Olomouc 1998.

⁴ Tento přístup byl již využit například při publikaci dochovaných pečeti v Státním okresním archivu Pířerov viz Küttner, Dušan: Soupis pečeti ve Státním okresním archivu v Pířerově. Pířerov 2003.

Pod tímto základním popisem pak následují upřesňující informace vážící se ke konkrétnímu otisku, tedy inventární číslo, datum a místo vydání listiny, pečetní látka a její barva, způsob připojení pečeti k listině a originální označení pečeti v koroborační formuli. Poslední zmíněný údaj je zvláště cenný pro upřesnění typu pečeti z hlediska jejího právního statusu (velká pečeť, sekret apod.). Otisky, které se ve fondu dochovaly jen v jediném exempláři, popisujeme podle něj a stejné pečeti v jiných fondech už nedohledáváme. Pokud je však ve zkoumaném fondu dochováno více otisků jednoho typáře, vychází náš popis z komparace jednotlivých exemplářů. Fotograficky je vždy dokumentován nejzachovalejší otisk.

Pro lepší přehlednost a badatelské využití jsou záznamy pečeti rozděleny do několika skupin podle původců, přičemž rozmanitost dochované pečetní materie reprezentuje všechny právnické a fyzické osoby vlastníci pečeti – panovníci a vládnoucí knížata, církevní představitelé, církevní instituce, šlechta, města, komunální instituce, cechy, měšťané, univerzity, úřady a jiné instituce. Jistě nepřekvapí, že největší skupinu tvoří pečeti šlechtické, početně jsou ale zastoupeny například i komunální pečeti, mezi nimiž pochopitelně zcela dominují otisky desítky typářů města Olomouce. Věříme, že připravený katalog nejenže badatelsky zpřístupní obsáhlý sfragistický soubor spojený s jedním z nejvýznamnějších městských fondů České republiky, ale stane se také inspirací pro další obdobné katalogy v ostatních našich archívech.